



جزوه درس :

« حقوق بیمه »

رشته :

مدیریت بیمه - بیمه اشخاص

استاد :

جناب آقای افکانه

رشته تحصیلی: کارشناسی مدیریت بیمه - بیمه اشخاص

نام دانشگاه: علمی کاربردی امور مالیاتی استان قم

تهیه و تنظیم: دانشجو محمد یونس امیدی

نیمسال تحصیلی ۹۴۱

* بیمه و بیمانی است که در صورت تعهد می‌گردد در ازای پرداخت مبلغی توسط طرف دیگر، او را در مقابل بروز حادثه یا خسارت حمایت کند.

* بیمه نامه و عقد بیمه و شرایط آن باید به موجب سند کتبی باشد و سند مذکور موسوم به بیمه نامه خواهد بود.

* مبانی ریاضی عملیات بیمه

عملیات بیمه بر محاسبه احتمالات مبتنی بر مقیاس منطقی ریاضی بنا شده است و با توجه به تعداد حوادث واقع شده گذشته توسط متخصصین علم آمار صورت می‌گیرد و میزان سنگینی حوادث آینده را مشخص می‌کند.

* وارونگی میر تولید در بیمه

در بیمه وارونگی میر تولید وجود دارد و این بدین معنا است که مؤسسات بیمه برخلاف بخشهای تولیدی که ابتدا قیمت تمام شده مشخص می‌شود و سپس فروش انجام می‌گردد، بیمه ابتدا تا مشخص شدن در قالب قرارداد بیمه و برای حق بیمه می‌فروشند و پس از تسویه و پرداخت خسارتی که تضمین نموده، قیمت تمام شده محصول خود را مشخص می‌کند.

* انواع بیمه

① بیمه خسارت: هدف بیمه خسارت حفظ سقف دارایی بیمه‌گذار است و بر اصل جبراً خسارت استوار می‌باشد.

② انواع بیمه خسارت

۱- بیمه اموال: در این بیمه، موضوع تعهد بیمه‌گر، جبراً خسارت وارد بر شیئی می‌باشد و چیزی مدعی گریخ انواع بیمه است.

* هدف بیمه اموال، میزان خسارتی است که بیمه‌گذار از لحاظ به اموال و دارایی خود متحمل می‌شود.

مثال: بیمه بدنه، بیمه اتومبیل، قطار، هواپیمای، حمل و نقل کالا، آتش سوزی و...

۱-۲ بیمه مسئولیت و بیمه ای است که مسئولیت مالی بیمه گذار را در مقابل اشخاص ثالث پوشش می دهد. در واقع این بیمه، کاهش دارایی را که از ایادی ریسک حاصل شده جبران می کند.

* ناهای ریسک بیمه مسئولیت: بیمه بدنه - بیمه دزدی - بیمه دزدی متفرق

۲) بیمه اشخاص: موضوع این بیمه، تأمین جبهه های بیمه گذار است. زندگی، مرگ و زایلان و... از انواع این بیمه می باشد که تعریف مبلغ قابل پرداخت به عهده ی بیمه گذار است؛ که به این علت به آن بیمه سرمایه تری می گویند.

* از انواع بیمه اشخاص می توان بیمه عمر و بیمه تکمیل درمانی را نام برد.

* بیمه مرکزی ایران

نظارت بر فعالیت های بیمه ای در ایران بر عهده سازمان بیمه مرکزی ایران که در قالب شرکت سهامی از سال ۱۳۵۰ بر اساس «قانون تأسیس بیمه مرکزی ایران و بیمه گری» تأسیس گردید، قرار دارد.

* وظایف شورای عالی بیمه

۱) رسیدگی و اظهار نظریت به صدور یا لغو پروانه مؤسسات بیمه

۲) تعیین میزان کارمزد و حق بیمه مربوط به رشته های مختلف

۳) تصویب اینج نامه ها که لازم برای هدایت امر بیمه و فعالیت مؤسسات بیمه

۴) تعیین نرخ حق بیمه و انواع قراردادهای بیمه

* شرایط انعقاد قرارداد بیمه

۱) قصد و رضای طرفین

۲) اهلیت دانستن

۳) معنی بودن موضوع معامله که مورد معامله باشد

۴) مشروعیت جهت معامله

*** اوصاف عقد بیمه :**

- ① سه نفعی بودن ← قرار داد بیمه اصولاً با بیمه نامه لفظی منعقد می گردد .
- ② الزام بودن ← آن است که هیچ یک از طرفین معامله حق فسخ آن را نداشته باشد مگر در موارد قانونی .
- ③ معوض بودن ← بهای بیمه گراننده تعهدات در صورتی که بیمه گذار به تعهدات خود عمل نکند .
- ④ عینانی نبودن ← بیمه گذار معمولاً باید مبلغی بابت حایه از ای تضمینی که از بیمه گر دریافت می کند ، تحت عنوان حق بیمه پرداخت نماید .
- ⑤ مبتنی بر حسن نیت ← بیمه گر و بیمه گذار در مورد توضیحات جدیدتر تفاهت ، واضح و صریح رفتار می کنند و به نیت اعمیاد الزام مل دارند .
- ⑥ احتمالی بودن ← تنها خطر احتمالی می تواند ، موضوع عقد بیمه قرار گیرد .
- ⑦ الحاقی بودن ← قرار داد حقوقی وقتی که قبلاً تود بیمه گر تکمیل و بیمه گذار با سر برد جاهای خالی به قرار داد بیمه ملحق می شود .

*** سمت در انعقاد عقد بیمه و تقو بیمه ای :**

حکس حق بیمه می دهد ، بیمه متعلق به خود اوست مگر آنکه در بیمه نامه تصریح شده باشد که مربوط به دیگری است . ذی تقو عقد بیمه باید مشخص باشد که دارای تقو بیمه ای در مورد موضوع بیمه است . تعهدات بیمه گر به ذی تقو بیمه ای پرداخت خواهد شد .

*** پیشنهاد بیمه : لندی است که بیمه گذار آنرا در آن تقاضای پوشش رسید اعلامی می نماید .**

*** نجا و نحوه انعقاد قرار داد بیمه :**

پس از تکمیل پیشنهاد بیمه ، بیمه گر می تواند بصورت مشروط پیشنهاد بپذیرد و یا مبلغ تضمین بلا محدود کند یا پیشنهاد بپذیرد کند . امضای قرار داد بیمه ، دلیل قبول بیمه گر محسوب می شود و در ادامه حق بیمه دریافت می شود . علی الاصول به محض انعقاد ، قرار داد بیمه شروع شده ولی معمول است که در قرار داد زمان مشخص دیگری ملا برای شروع عقد تعیین می نمایند .

*** ریسک موضوع بیمه**

تعریف ریسک در حقوق بیمه، ریسک، مفهومی طریقی به شمار می رود. ریسک مورد توجه بیمه، به مفهوم

احتمال وقوع یک حادثه است.

آتش سوزی، بلایای طبیعی، تصادفات و... از مصداق مضمون ریسک به شمار می روند.

مسئله ریسک به عنوان موضوع عقد بیمه ← موضوع عقد بیمه (خط یا ریسک) حقوق حادثه خسارت بار است.

جواب ریسک ← ۱) احتمالی بودن و از عدم اطمینان از وقوع حادثه استنتاج می شود.

۲) واقعی بودن و برین معنی است که اتفاق موضوع بیمه، امکان وقوع داشته باشد.

ریسک موضوع بیمه، باید مشروع باشد.

*** اعلام ریسک**

اعلام ریسک اصولاً با تاریخ مستری بیمه به پرسشنامه ای (صق) و به دور از هرگونه سوءتفسیرها مختلف و متنوع معنا و مقصود، که از پیش توسط بیمه گر تعیین شده، صورت می گیرد.

اعلام ریسک ها موضوع بیمه، از عمده ترین تعهدات بیمه گذار محسوب می شود که به بیمه گر اجازه بر آورد حق بیمه را می دهد.

*** تسدید ریسک (تسدید خطر)**

مفهوم تسدید ریسک گذار تسدید ریسک را به مواردی اطلاق نموده که تسدیت یا تسدیت موضوع بیمه، صوری تفسیر کند که الرخصیت منقوله قبل از قرارداد موجود بود، بیمه گر حاضر برای انعقاد قرارداد با شرایط منقوله نرخ حق بیمه در قرارداد، نمی گسست.

نقوم اعلام تسدید خطر در طول اجرا عقد بیمه به با تفسیر شرایط و تسدید خطرات، استفاده از پوشش

بیمه ایجاب می نماید که بیمه گذار از شرایط جدید مطلع شده و در صورت لزوم قرارداد را با آن بازنگار

نماید. این توجه در مورد بیمه اشخاص و به خصوص بیمه عمر موردی ندارد.

① محبت اعلام شد خط:

- ۱- شد خط به موجب عمل بیمه گذار ← مراتب بیمه گذار بلافاصله به اطلاع بیمه گری رسانند.
- ۲- شد خط غیر از عمل بیمه گذار ← مراتب ظرف ۷ روز به اطلاع بیمه گری رسد.

② آثار اعلام شد خط:

- ① حفظ حقوق معنی ردهای قانونی بیمه گری و برقراری تعادل قرارداد.
- ② بیمه گذار در زمان بین اعلام مراتب توسط خودش و یا قسماً اعمالی توسط بیمه گری، از پوشش بیمه برخوردار است.

* ضمانت های اجرای عدم اعلام صحیح:

- ① اعلام خلاف واقع عمدی:
 - ① بیمه گذار عمداً از اخبار وقایع خودداری کند.
 - ② مطالب اخبار شده یا کذب یا نادرست باشد که موضوع خطر را تغییر داده یا از اهمیت آن تزیید کرده باشد.
 - ③ سکوت یا اعلام خلاف واقع عمدی، صرفاً از حادثه و وقوع ریسک ارزیابی شود.
 - بطلان عقد بیمه، در این مورد، ضمانت اجرای اعلام خلاف واقع عمدی می باشد.
 - نقشه: در این مورد، علاوه بر اینکه حق بیمه قابل استرداد نیست، بیمه گری نتواند اقساط باقی مانده بیمه را نیز وصول کند.

② اعلام خلاف واقع غیر عمدی:

- ① قبل از وقوع حادثه:
 - در صورتی که بیمه گذار رضی به پرداخت حق بیمه اضافه باشد، قرارداد ابقاء می گردد؛ در غیر این صورت قرارداد فسخ می گردد.
- ② بعد از وقوع حادثه:
 - پرداخت خسارت به نسبت حق بیمه پرداختی تا سقف تعهد بیمه گری در بیمه نامه.

* استیفاءهای رسد موضوع بیمه :

۱) خطر جنگ و سورش

۲) ایراد خسارت عمدی و خطای بیمه گذار :

الف: در زمینه بیمه های خسارت : ایراد خسارت عمدی حتماً ناشی از فعل بیمه گذار باشد و یا به دستور یا با
خواستگی او صورت گیرد، حاکم واحدی دارد و عمد بیمه گذار محسوب شده و
از پوشش بیمه خارج است. مانند : تصادفات حاصلی

ب: در زمینه بیمه های اشخاص : از مصارف باز ایراد خسارت عمدی در بیمه عمر، خودکشی بیمه گذار یا قتل
بیمه گذار بوسیله ذفق بیمه است.

* حق بیمه :

• تعریف : حق بیمه، مابه ازای خدمات و پوشش بیمه ای می باشد و باید توسط بیمه گذار پرداخت شود.

• نحوه پرداخت حق بیمه :

بیمه گذار مکلف به پرداخت حق بیمه، مطابق عقد بیمه است. تنها استیفاء این تکلیف در بیمه عمر است.
پرداخت حق بیمه به طرق مختلفی ممکن است صورت گیرد : پرداخت نقدی - صدور چک - واریز به حساب

• ضمانت اجرای عدم پرداخت حق بیمه :

از آنجا که عقد بیمه معوض است، مطابق اصول کلی حاله بر عقود معوض، مالام که بیمه گذار به تعهد
خود - پرداخت حق بیمه - عمل نکرده، بیمه گر نیز می تواند از اجرای تعهدات خود استنکاف نماید.

* وقوع حادثه برای موضوع بیمه :

در پی وقوع حادثه برای موضوع پوشش بیمه، وظایفی برای بیمه گذار و تعهداتی برای بیمه گر ایجاد می شود.
مگر در این تعهد بیمه گر، پرداخت تعهدات بیمه ای است که هدف نهایی تألیس بیمه محسوب می شود.

① نحوه اعلام وقوع حادثه :

بیمه گذار می تواند به نحو وقوع حادثه را به اطلاع بیمه گر برساند. نهادنده قابل توجه این است که بیمه گذار باید به نحوی حادثه را اعلام کند که در صورت بروز اختلاف، دلیل قانونی برای اثبات تاریخ وقوع اعلام به بیمه گر در اختیار داشته باشد نه این موضوع با اخذ رسیدگی از دریافت کننده اعلام، حقوق می باید.

② وظایف بیمه گذار در صورت وقوع حادثه موضوع بیمه :

① اعلام برای جلوگیری از توسعه و افزایش خسارت ؛ قانون مقرر نموده که پرداخت خسنتها انجام شده به شرط آنکه در حد متعاقب باشد، بر عهده بیمه گر قرار دارد.

② اعلام وقوع حادثه به بیمه گر؛ بیمه گذار باید در اولین زمان ممکن و در ظرف مدت ۵ روز از تاریخ اطلاع خود از وقوع حادثه، بیمه گر را از وقوع حادثه مطلع کند و در غیر اینصورت بیمه گر مسئول نخواهد بود؛ مگر آنکه بیمه گذار ثابت کند به دلیل حوادثی، اطلاع رسانی برای او مقدور نبوده است.

③ وظایف بیمه گر در صورت وقوع حادثه موضوع بیمه :

وظیفه عمده بیمه گر، پرداخت تعینتی است که مطابق عقد بیمه بر عهده گرفته است.

① بیمه خسارت ؛ بر اساس میزان خسارت وارده تعیین می شود.

② بیمه اشیاء ؛ صرف نظر از میزان واقعی خسارت پرداخت می شود. پرداخت به بیمه گذار یا زیان

* معادرتیج قرار داد بیمه از طرف بیمه گر :

① خودداری بیمه گذار از اظهار حقایق یا اظهارات خلاف واقع غیر عمدی

② تسبب خطر توسط بیمه گذار

③ فسخ در بیمه اجباری مسکولیت مدنی (شخص ثالث) :

پوشش بیمه تنها به چند حادثه در سال محدود می شود و پس از آن منقسخ می شود.

* اصل متربک بیمه خسارت :

① اصل چیران خسارت و تعهدات بیمه گر و مطابق این اصل، خسارت وارده باید به تمام وجه نحو مطلوب چیران شود (جنبه ابات)، بدون آنکه این چیران و خسارت موجب افزایش دارایی زمان دیده بشود (جنبه تقی).

② نحوه چیران خسارت توسط بیمه گر :

مسئولیت بیمه گر عبارت است از محاسبه و پرداخت تفاوت قیمت مال بیمه شده بلافاصله قبل از وقوع حادثه با قیمت باقیمانده آن بلافاصله بعد از حادثه؛ مگر آنکه حق تعویض یا تقویض در زندگی بیمه شده باشد.

- اموال بدون جایگزینی : پرداخت اصل قیمت قبل و بعد از حادثه نمی تواند زمان دیده را در موقعیت قبل از حادثه فرار دهد. فائده : اموال دست دوم - اشیاء

- حادثه برای کالای فروخته شده قبل از تکمیل به خریدار : می تواند در قرارداد شرط گردد که بیمه متعهد پرداخت قیمت حال مطابق قرارداد فروش باشد.

- حال معیوب شده و ناقص : بیمه گر تنها مکلف به پرداخت اصل قیمت حال سالم و معیوب است.

چیران خسارت در بیمه های مختلف :

① بیمه حمل و نقل : قیمت حال در مقصد

② بیمه محصول زراعی : قیمت آن در سرخمنی و موقع برداشت

- چیران خسارت جانی :

در خسارت جانی، مسئول حادثه مکلف به پرداخت دیدن قربانی است و تعهد بیمه گر تا زمان گزینی جای دیدن است.

① بیمه مضاعف: به شرطی گفته می شود که بیمه گذار برای پوشش یک خطر، بیمه ها متعدد اخذ نماید که این امر منع شده و موجب بطلان عقد بیمه است.

نکته: در صورتی که بیمه مضاعف بدون قصد قلب و اخذ مکرر غرامت باشد یا بصورت اتفاقی صورت گرفته باشد موجب بطلان نمی شود ولی موجب افزایش دارایی و دریافت مکرر غرامت هم نمی شود.

نکته: در صورت انجام کونش های بیمه شخص ثالث، بیمه نامه مجدداً باید اخذ شود.

② محدودیت تعهدات بیمه گر بوسیله توافق طرفین عقد بیمه و الف) ناشی از خسارت بیمه گذار:

- امتناع از بیمه نمودن چیز بیمه ها اجباری به خسارت متوجه مال یا ناشی از آن یا بیمه گذار تحمل می کند.
- بیمه نمودن به قیمت کمتر از قیمت واقعی مال به دریافت خسارت به تناسب مبلغی که بیمه کرده است.
- بیمه نمودن به قیمت واقعی مال و افزودن پوشش غیر ماضی به پوشش اقسام شده بیمه گر در می کند.

ب) ناشی از خسارت بیمه گر:

- ممنوع است بیمه گر در قرارداد محدودیت هایی برای سقف تعهدات خود لحاظ نماید مانند فرانسیر
- مفهوم فرانسیر، حکم معینی از خسارت در قراردادها بیمه که بر عهده بیمه گذار است.

③ انتقال مالکیت حال موضوع بیمه:

در پی انتقال مالکیت، فروشنده تقویم برای خود را از دست می دهد و این تقویم به مالک جدید می رسد، لذا فروشنده نمی تواند از تقویم بیمه باقی بماند.

④ شرایط انتقال بیمه:

- ۱- بیمه باید ریک مال موضوع انتقال را پوشش دهد.
- ۲- بیمه باید محض حال معینی باشد.
- ۳- انتقال ریسک حال صورت گرفته باشد.

* احکام خاص بیمه های مسئولیت :

بیمه مسئولیت نوعی بیمه خسارت است که در آن موضوع بیمه ، بدی ناشی از مسئولیت مدنی بیمه گذار (مقابل ثالث است) ؛ لذا به بیمه مسئولیت « بیمه بدی » نیز اطلاق شده است.

① بدی ناشی از مسئولیت مدنی بیمه گذار :

بیمه مسئولیت ، بیمه گذار را در صورتی که مطابق قواعد مسئولیت مدنی مسئول جبران خسارت تقاضا شود ، پوشش می دهد .

② هزینه های دعوی مسئولیت :

هزینه دعوی مسئولیت بر عهده بیمه گذار می باشد .

③ تعین بیمه گر در دعوی زیان (ریه علیه بیمه گذار مسئول حادثه) :

مطابق اصول کلی حقوقی ، رابطه بین بیمه گر و بیمه گذار مسئول حادثه ، تابع قواعد خاصی است و دعوی مسئولیت ارتباطی به بیمه گر ندارد .

④ سهولتی که بیمه گر در قرارداد بیمه می بخشد تا از تسخیر مسئولیت توسط بیمه گذار جلوگیری کند :

① منع بیمه گذار از پذیرش مسئولیت (بیمه گذار نباید در مقابل زیان (ریه مسئولیت خود را بپذیرد)

② منع بیمه گذار از مصالحه با زیان (ریه در مورد مسئولیت

③ سهولت اداره دعوی مسئولیت و کنترل اسناد و مدارک دعوی به بیمه گر

④ تعهد بیمه گر به پرداخت محکوم به دعوی مسئولیت

⑤ دعوی مستقیم زیان (ریه علیه بیمه گر) :

در مواردی منافع زیان (ریه حادثه ایجاب می کند که به جای دعوی مسئولیت علیه مسئول حادثه ، تقاضای جبران خسارت خود را علیه بیمه گر که طی عقد بیمه مسئولیت را بخت پوشش بیمه فرکر داده ، طرح نماید .

- دلائل توجیهی پذیرش دعوی مستقیم:

- ① بیمه گر نمی تواند کاملاً اکتسبی از تعهداتی را که مطابق بیمه بر عهده دارد به کسی غیر از زبان درده بپردازد.
- ② در حقوق ایران تضام دعوی مستقیم راه حل عادلانه و مناسبی در نظام حقوقی حایه نظر می رسد.
- ③ بیمه گر ملتزم به جبران کلیه خسارات وارده به اشخاص ثالث خواهد بود.

- شرایط دعوی مستقیم زبان درده علیه بیمه گر:

- ① کلیه ایرادات و محدودیت هایی که بیمه گر می توانست علیه بیمه گذار مطرح کند، علیه ثالث زبان درده نیز قابل طرح است.
- ② بیمه گر نمی تواند از زبان درده، حق بیمه ها عقب افتاده بیمه گذار را مطالبه کند یا از خسارات قابل جبران بکشد.
- ③ از آنجا که تعاضای پرداخت تعین نمودن بیمه گر متولول به ایبات مسئولیت بیمه گذار است، زبان درده باید مسئولیت بیمه گذار را به ایبات برساند و این امر ملتزم دعوی با طرفیت بیمه گذار است.

* احکام خاص بیمه ها اموال:

در بیمه اموال ارتباط بین بیمه گر و ثالث مسئول خسارت در دو مورد قابل بررسی است:

① چنانچه بیمه گر در رجوع به ثالث:

در مواردی که خسارت ناشی از عمل (دیگری باشد)، بیمه گذار نمی تواند خسارت وارده را هم از مسئول حادثه بر اساس اصل مسئولیت مدنی و هم بیمه گر، بر اساس قرارداد بیمه، دریافت نماید و به این نحو (دو بار از روی جبران خسارت سود).

② حقوق مرتجع نسبت به خسارات پرداختی از طرف بیمه گر:

طلبکار می تواند مالی را که در نزد او وثیقه یا رهن است بیمه دهد؛ در این صورت حوطه حادثه ای نسبت به مال مزبور رخ دهد از خساراتی که بیمه گر باید بپردازد تا میزان آنچه را که بیمه گذار در تاریخ وقوع حادثه طلبکار است به شخص او و ولت به صاحب حال تعلق خواهد گرفت.

* بیمه تأمین اجتماعی :

1. سازمان تأمین اجتماعی به یک سازمان بیمه گر اجتماعی است که ماهوریت اصلی آن پوشش طرفین مزد و حقوق بگیر (بصورت اجباری) و صاحبان حرف و مسائل آزاد (بصورت اختیاری) است. این سازمان یک سازمان عمومی غیر دولتی است که کسب عمده منابع مالی آن از محل حق بیمه ها تأمین می شود و متکی به منابع دولتی نیست. بلکه طاه اصلی این سازمان مشارکت سه جانبه کارفرمایان، بیمه شدگان و دولت است.

2. اهداف کلان سازمان تأمین اجتماعی :

- 1- اجرا و تعمیم و گسترش انواع بیمه های اجتماعی
- 2- استقرار نظام هماهنگ و متناسب با برنامه های تأمین اجتماعی
- 3- تمرکز وجهه و درآمدهای موضوع قانون تأمین اجتماعی
- 4- سرمایه اندازی و بهره برداری از محل وجهه و ذخائر

3. محوریت تعهدات و خدمات سازمان تأمین اجتماعی :

- 1- حمایت در برابر حوادث، بیماری ها و بارداری
- 2- مستمری بازنشستگی، از کار افتادگی و بازنشستگی
- 3- مقرری بیمه بیکاری
- 4- خواص دستمزد ایام بیماری
- 5- پرداخت هزینه وسایل کمک پزشکی
- 6- کمک هزینه از رواج